

MIÐVIKAN

Andreas í Velinum: Tvø eftir »deyða« og deyða

Andreas var rættligi runnin av fiskimannaætt. Hann varð uppkallaður eftir pápanum, sum var hildin at vera deyður. Seinni misti hann pápin, og aftur var tað ein mamma, sum tók um endan

Óli Jacobsen

FF-blaðið royndi í sínari tíð at festa mest møguligt av fiskimannasøgu á blað. Í 2002 hittu vit Andreas Joensen í Velinum á Eiði.

Hann var føddur í Haldórsvík 31/03-1917. Foreldrin vóru Andreas Joensen, og Súsanna, fødd Heinesen, ættað úr Tjørnuvík.

Andreas var ættaður úr Velinum í Vík. Hann var triðilstur av 6 systkjum, fyra brøður og tvær syst-rar.

Uppkallaður eftir pápanum, sum tey hildu vera deyðan

Tá Andreas skuldi fara til dópin, var ódnarveður. Pápin, sum var til fiskiskap undur Íslandi, var ikki afturkomin, hóast flestu slupp-irnar vóru komnar. Tíðin leið meir og meiri út, fólk vóru farin at óttast, at teir vóru burturgingnir. Mamm-an gjørdi tí av, at drongurin skuldi kallast upp eftir pápanum. Men nakað eftir hettar kom pápin kort-ini aftur í øllum góðum.

Abbi Andreas, Hans Andreas, mundi fingið eina váta grøv. Í 1892 kollsígdi ein víkarbátur við 8 monnum við Eiðiskoll. Abbi Andreas bjargaðist einsamallur av 8 monnum

Um hetta skrivaði Føringatíðindi í mai 1892:

“Eitt nýtt 8-mannafar úr Haldórs-vík var fyrstu ferð úti á havi 4. apríl. Kl. 11 komu teir á heimleiðini undir ein boða vestanfyrir kollin. Báturin holvdist, men allir átta sluppu á kjøl. So við og við slógust teir burturav. Kl. 6 kom ein streymnesbátur til staðar. Tá var eingin eftir á kjøli uttan Hans Andreas Joensen.

Teir sum umkomust vóru Hendrik Joensen, 56 ára gamalur; Samuel Jacob Joensen, yngri, 51; Hans Pauli Joensen, 55; Thomas Hendrik Frederik Hansen, 59; Ole

Andrias til róðurs umborð á Morgunroðanum í 1979

Joensen, 25; Joen H Poulsen, 45; Gutte Joensen, 23 ára gamalur. 4 av teimum vóru giftir og áttu 10 børn; 6 eru ikki tilkomin. Eingin av teimum sum umkomust, vóru í forsikringsforeiningini.

Misti pápan sjei ára gamal

Pápin var skiparalærdur og førði skip. So alt sá ljóst út, men bert 7 ára gamal misti Andreas pápan. Hann kom sjúkur aftur av skipi og doyði stutt eftir. Eftir sat mamman bert 32 ára gomul við fimm ókonfir-merað børnum, og tað sætta barnið var ikki føtt. Tað gjørdist ein genta, sum varð kallað Andrea eftir páp-anum, so pápin varð tvær ferðir uppkallaður!

Tað var altíð ringt at missa mann og forsyrgjara. Men serliga ringt var tað, tá ið hann doyði av sjúku, tí tá var eingin trygging, sum tók við.

Mamman var eitt konubrot

Sjálvt um eingin jørð var í húsinum, mintist Andreas seg ongantíð at hava gingið svangan. Jú, tá var gott við góðum fólk. Mamman var eitt konubrot.

Olaf Petersen, sum tá var lærari í Vík, skrivaði í 1951 um Súsannu, tá ið hon fylti 60 ár:

“Susanna giftist 22 ára gomul til Víkar við Andreas í Velinum.

Hann førði skip í fleiri ár og fortjenti væl, og tey livdu 10 góð og hugnalig ár saman. Men skjótt kann livslagnan verða broytt, og

Systkin og foreldur hjá Andreas: Ovara rað f.v.: Demmus, Tensa, Andrea og Hans Esbern. Niðara rað: Andrea, Andreas, pápin, Súsanna, mamman, og Jobin

soleiðis var eisini hjá henni, tá ið maðurin doyði.

Tann uppspardi peningurin er ódrúgvur at brúka tá ið einki kemur afturat, og hetta fataði Súsanna væl. Tí tók hon fatt við berum hondum at fortjena til lívs-uppihaldið fyri seg og børn síni. Hon var altíð klár at taka fatt uppá alt fyrifallandi arbeiði, og hennara partur liggur ongantíð eftir. Millum annað gav hon seg til neytakonu, tó hon onga kúgv átti sjálf og hevur gingið á hvørjum sumri higartil. Tann ið kennir til landslagið í Vík, fatar, at tað er eitt strævið arbeiði, og fyri at unna børnunum so gott í beinini sum gjørligt, ynskti hon í løn kjøt og mjólk.

Børn hennara komu eisini væl undan, men undir krígunum doyði elsti sonur hennara við Guiding Star. Deyði hansara tók henni ógvuliga fast. Hann hevði sum elsti sonur verið hennara stuðul, síðan pápin doyði.

Hon hevði ógvuliga strævið við at vinna seg aftur, men eisini gjøg-num hesa stóru sorg hjálpti hennara arbeiðsvilji. Hon hevur verið ein góð mamma fyri børn síni, hon tekur mangt ullint plaggið úr lagdi og ger uppá synir og ommubørn.

Tað eru óivað mong bygdafolk her, sum við mær takka tygum hjartaliga fyri marga hjálpanði hondina, serliga tá ið sjúka og deyði hava gripið inn. Tey ið – líka sum tygum kenna hetta frá lívs-

lagnu sínari, fata best tygara altíð hjálpanði hjartalag.”

Í skúla við talvu

Eftir at pápin var deyður kom Andreas at vera nógv í Tjørnuvík hjá ommuni og abbanum, og har var gott at vera.

Andreas gekk í skúla hjá Sámál Niclasen, ættaður úr Vágnum. Fyrsti skúladagur hjá Andreas vísir, hvussu nógv umstøðurnar eru broyttar. Andreas hevði arvað talvuna eftir beiggja sínum. Fyri at okkurt nýtt skuldi vera við henni, hevði Andreas málað rammuna. Men tá kann kom í skúlan fyrsta dagin, var talvan ikki turr, og lærarin kom at dálka seg av henni. Hann helt Andreas spæla sær eitt puss og gav honum ein undir vang-an. Andreas rýmdi heim og vildi í fleiri dagar ikki fara í skúla aftur. Men hetta javnaði seg skjótt, og sum frá leið blivu teir báðir sera væl.

Fór til skips tá prest-sins hond hevði verið á høvðinum

So skjótt sum brøðurnir høvdu fingið prestsins hond á høvið, fóru teir til skips. Og allir komu teir at gerast sjómenn.

Tá Andreas var fermdur, leitaði eisini hansara hugur út á havið. Sum allir dreingir tá á døgum var hann føddur við ár í hond. Og í Vík lá væl fyri at hava bát, og hevur

bátur altíð verið í húsinum. Mangur potturin var fyltur av tí, sum hann og brøðurnir fingi á fjørðinum sum smádreingir. Eingin pápi var, og nógvir vóru munnarnir at metta, men er viljin, so gongur alt.

Tað var ikki so nógv torv í Vík, og langt var at fara eftir torvi. Víkar-fólk róðu yvir á Bakka við Ljósá og skóru torv uppi í Gimbrahaga. Tað var ein av hesum torvskuradøgum, at Andreas bar eyga við Hans Paula Poulsen, Hans Pauli í Gimbrunum, sum eisini skar torv. Hans Pauli var skipari og átti skipið Queen. Andreas spyr nú Hans Paula, um hann kundi sleppa við til skips. “Jú, tú skal sleppa við, um mamma tín vil.” Hann svaraði, at “mamma sigur, at tað er í lagi, at eg skal fara til skips”. Men mamman visti av ongum.

Og so ein dagin komu boðini at farast skuldi avstað. Mamman, sum einki visti, stóð sum kánus. Men nú var einki at gera, og síðani at pakka skipsklæðini niður. Hetta var byrjanin til sjólívið, sum kom at vara í heili 56 ár.

Var í illveðrinum, tá Laura og Immanuel gingu burtur

Í 1932 var Andreas við suðuroyar-sluppini Elin. Farið var yvir til Ís-lands. Seinast í mars var farið heim at landa. Á veg heim komu teir í eitt ódnarveður, so tað var ein sera ring reisa, men teir komu tó heim í øllum góðum.